

Verksamhetsrevisorernas rapport

Sveriges Arkitekter mandatperioden 2021 – 2022

Sveriges Arkitekters verksamhetsrevisorer föreslår stämman:

- att godkänna styrelsens Verksamhetsrapport 2021 – 2022 och som sin mening uttrycka att:
  - o Styrelsen har gjort ett förtjänstfullt arbete med verksamheten under de granskade åren och motsvarat de förväntningar och uppdrag som Sveriges Arkitekters stämma 2020 har ställt. Förutsättningarna har under mandatperioden varit exceptionella med en pandemi och under delar av 2022 ett krig i Ukraina.
  - o Styrelsen har handlat i enlighet med Sveriges Arkitekters stadgar, strategiska dokument och av stämman fattade beslut. Vi bedömer styrelsens arbete under verksamhetsåren 2021 – 2022 som ambitiöst, målmedvetet och grundligt, vilket ger en god grund för organisationens fortsatta arbete.

Sammanfattning

Vi verksamhetsrevisorer ser att Sveriges Arkitekter gör ett bra arbete och följer de mål och inriktningar som stämman 2020 beslutat om. Det finns ett strukturerat arbetssätt som följs och som ger stadga åt arbetet och framdrift i viktiga frågor. Sveriges Arkitekter är en organisation som fungerar väl och som flyttar fram positionerna utifrån gemensamt bestämda mål. Arbetet mellan styrelse, arbetsorgan och kansli fungerar bra. I mindre delar kan tydlighet och framdrift förbättras.

Bakgrund och utgångspunkter

Vi verksamhetsrevisorer, Arne Ludvigsson och Cecilia Strömer, har granskat Sveriges Arkitekters verksamhet under åren 2021 och 2022, från stämman i november 2020 fram till oktober 2022.

Efter stämman är det Sveriges Arkitekters styrelses uppgift att jobba för att stämmans beslutade målsättningar nås med hjälp av kansli och övriga förtroendevalda.

Verksamhetsrevisionen handlar denna period i huvudsak om granskning av hur styrelsen har genomfört verksamhetsprogrammet och hur strategisk uppföljning och transparens har skett.

Vi har främst granskat verksamheten genom styrelsehandlingarna under period mellan stämmorna 2020 och 2022 och utifrån styrelsens egen uppföljning tittat på följsamhet kring stämmans beslut och önskemål. Vi har haft tillgång till styrelsens alla handlingar genom åtkomst till server. Återkoppling av iakttagelser har gjorts till ordföranden vid några tillfällen.

Förbundsdirektören har tillsammans med styrelseordföranden planerat styrelsemöten och förberett kallelse, dagordning och underlag till ärenden på ett bra sätt.

Styrelsen har genomfört en självutvärdering genom en enkät till enskilda styrelseledamöter. Alla styrelsemedlemmar hade inte svarat trots flera påminnelser. Sammanfattningsvis är resultatet mycket gott. Förbättringsområden finns inom arbetet med processer och rutiner och det visionära arbetet önskas få mer utrymme.

Vi har under perioden haft kontakt med styrelseordförande och enskilda ledamöter i styrelsen.

Vi har haft bevakning av de engagemang, kurser och seminarier som har ordnats i Sveriges Arkitekters regi. Vi har löpande följt tidningen Arkitekten, tidskriften Arkitektur, webbplats och sociala medier.

Pandemin och dess restriktioner på samhället fortsatte under verksamhetsperioden och har naturligtvis satt sin prägel på verksamhetsåret 2021 och del av 2022. Sveriges Arkitekter har ökat den digitala närvaron vilket leder till att fler kan få upp ögonen för arkitektur och den utgör ett viktigt tekniskt kommunikationsmedel för framtidens arkitekter. Styrelsen, som till del blev ny har jobbat bra med kulturbyggande och rutiner fastän många möten varit på distans på grund av pandemin

Uppföljning av verksamhetsprogrammet

Styrelsen arbetar med uppdragen från verksamhetsprogrammet i ett dokument, Tidslinjen, som är en utarbetad metod för framdrift. Tidslinjen är gjord som en matris utifrån uppdrag inom målen och styrelsens mötesordning. Inom denna finns även arbete med motionerna från stämman 202 med. Denna arbetsform lanserades under förra verksamhetsperioden och har fortsatt använts under innevarande period.

I revisionen har vi valt att följa arbetet i tidslinjen under hela perioden. Vi har också sett om det finns någon avvikelse.

Verksamhetsprogrammet grundar sig på visionen Sveriges Arkitekter gör skillnad i samhället för arkitekturen och arkitekten

Uppdragen i tidslinjen är uppdelade under 11 rubriker, 5 av dessa är prioriterade.

De prioriterade är:

- Medlemmarna har bra arbetsvillkor, löneutveckling, arbets- och studiemiljö.
- Arkitekterna är ledande i omställningen till ett hållbart samhällsbyggande.
- Politiken stöder arkitekturens förutsättningar i lagar och regler.
- Uppdragsgivare efterfrågar bra arkitektur och värderar arkitektens tjänster högt.
- Det finns en stark opinion för bra arkitektur.

Alla planerade aktiviteter är påbörjade, men då flera innebär längre processer är inte alla avslutade. Även motionerna är omhändertagna.

Kommentarer på uppföljning av verksamhetsprogrammet

Vi verksamhetsrevisorer ser att ordning och styrning har gjorts på ett tydligt och genomarbetat sätt i och med arbetet med tidslinjen. Det ger en tydlig koppling mellan aktiviteter och beslut och styrelsens arbete. Vi verksamhetsrevisorer har svårt att se med vilka kriterier som prioriteringen av målen gjordes? Vi kan inte se att det är styrelsen som gjort prioriteringar, utan de presenterades ett färdigt förslag i samband med styrelsemöte 3 i maj 2021. Vi undrar också om hur effekten mäts av de olika projekten och insatserna?

En fundering är också hur redovisning av det som är slutfört eller kanske avvecklat går till? Det är ibland viktigt att också prioritera ner och ta bort.

Mål 1 Medlemmarna har bra arbetsvillkor, löneutveckling, arbets- och studiemiljö prioriteras effekter av pandemin. Det är dock inte tydligt hur eller om detta arbete har prioriterats om efter pandemins slut.

I slutet av mandatperioden har stora förändringar i LAS blivit gällande. Hur kopplar det till mål 1 Medlemmarna har bra arbetsvillkor, löneutveckling, arbets- och studiemiljö? Vi tror att frågan kommer att vara extra viktig eftersom byggbranschen troligen går in i en konjunkturedgång.

Mål 6. Arkitekterna utvecklar kunskap, färdighet och förmåga att ta en bred och ledande roll. Här har vi funderingar kring kursutbudet. Det finns få kurser som vänder sig till beställare eller arkitekter inom offentliga sektorn. Vi verksamhetsrevisorer vet att flera medlemmar är beställare på en kommun eller på ett fastighetsbolag. De rollerna borde kunna inkluderas inom verksamheten också. Det har även bäring på mål 8 Uppdragsgivare efterfrågar bra arkitektur och värdera arkitektens tjänster högt. Ja, uppdragsgivare kan i sin profession vara arkitekter och det bör tas tillvara.

Mål 10 Sveriges Arkitekter är en trovärdig och välfungerande organisation med förankring i medlemmarnas vardag. Flera lokalföreningar kämpar med ett fåtal engagerade medlemmar. Detta borde analyseras. Kan något göras eller är det ett utslag av medlemmarnas prioriteringar av annat? Inte oväntat eftersom ideella organisationer har liknande erfarenheter om engagemang. De olika lokalföreningarna har olika förutsättningar både geografiskt och i medlemsantal.

Omvärld

Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 har påverkat världen i form av osäkerhet, flyktingar och behov av hjälp. Sveriges Arkitekter var tidigt beredda på att visa stöd för arkitektkollegor i Ukraina.

Vi verksamhetsrevisorer ser att denna insats är ett avsteg från verksamhetsprogrammet som vi ser som nödvändigt. Men hur redovisas vad som togs bort eller prioriterades ner?

Till följd av kriget i Ukraina ses ökade råvarupriser, ökade elpriser, befarad lågkonjunktur och minskat byggande. Det kan behövas stor uppmärksamhet framöver på utvecklingen.

Arkitektur förlag

Under perioden har Arkitektur förlag förekommit på dagordningen för diskussion och beslut av styrelsen. Det är ett stort arbete som lagts ner på att styra förlaget till en organisatorisk och ekonomiskt hållbar situation.

Vi verksamhetsrevisorer ser att det finns problematik i att upprätthålla Arkitektur förlag i sin nuvarande form. Det vi saknar är den långsiktiga tanken med var diskussionen och debatten om hur arkitektur ska föras? Det kan behöva se annorlunda ut och Sveriges Arkitekter har makten att ordna de forum/plattformar eller liknande för en uppmärksamhet kring arkitektur. Ägardirektivet bör därför ses över.

Förbundets styrning

Under nuvarande verksamhetsperiod har förslaget om treåriga perioder arbetats fram. Det finns flera syften för det och stämman ska ta ställning.

Lokalföreningarnas olika utmaningar har varit på agendan, bland annat genom en intern utredning om Verksamhetens tillgänglighet som gjordes våren 2021. Den syftade till att

belysa om det fanns ett Stockholmsfokus i verksamheten och även ta upp frågan om Noder i landet, tillgänglighet till arenor och kurser mm.

Vi verksamhetsrevisorer ser att det finns nytta med att förbättra arbetet genom förlängda perioder. Vi har några frågor och funderingar kring detta. Arbetet med demokratiorganisationen är inte nämnt som en aktivitet i tidslinjen. Hur diskussionen kring hur detta arbete har prioriterats är inte helt lätt att följa. För förståelsen hade det varit bra om handlingar i ett ärende visar vilket mål som avses. Vi verksamhetsrevisorer ser det som en bra utveckling av organisationens utveckling att se över demokratiorganisationen men har inte helt kunnat följa alternativbeskrivning och konsekvenser. Hur blev tre år förslaget och inte exempelvis fyra?

Ytterligare frågor är vilken roll lokalföreningarna har förutom att utse delegater till stämman? Förutsättningarna ser väldigt olika ut i landet och i tider av digitala möten och sammankomster kanske det geografiska har spelat ut sin roll? Fokus kanske inte är Stockholm och resten av landet, som den interna utredningen pekade på. flera sammanhang har Sveriges Arkitekter visat på en bredare ambition med exempelvis flera platser för fest efter arkitekturgalan.

Under mål 10 Sveriges Arkitekter är en trovärdig och välfungerande organisation med förankring i medlemmarnas vardag. Flera lokalföreningar kämpar med ett fåtal engagerade medlemmar. Detta borde analyseras. Kan något göras eller är det ett utslag av medlemmarnas prioriteringar av annat? Inte oväntat eftersom ideella organisationer har liknande erfarenheter om engagemang. De olika lokalföreningarna har olika förutsättningar.

Stämman är organisationens högst beslutande organ. Naturligtvis ska ett sådant möte vara fysiskt, om inte andra omständigheter föranleder annat. Engagerade och sociala ledamöter bådär för en bra grund för kommande verksamhetsperiod och är en förutsättning för förbundets sammanhållning.

Övrigt

Arbetsgrupper

Sveriges Arkitekter är en stor organisation. För att kunna utföra och bevaka alla intressen och uppgifter används arbetsgrupper vid kompetensförstärkning och för att nå uppsatta mål. Det är den centrala organisationens uppgift att ha koll på projekten och att få återrapportering från grupperna.

Vi verksamhetsrevisorer saknar ibland ett resonemang kring grupper och hur de bildas. Finns de av gammal hävd eller finns en grundlig behovsanalys? Hur och när avslutas grupper?

Målstyrningen kan användas tydligare även för arbetsgrupper för att tydligt kunna visa vad som kan göras och inte för att uppnå målen.

Mot samma mål

Avslutningsvis ser vi verksamhetsrevisorerna att verksamhetsprogrammet arbetas med stort engagemang och med metoder som säkerställer framdrift i frågorna. Vi har inte gått in i arbetet för nämnder, akademier och arbetsgrupper i denna revision. Det vi ändå har lagt märke till är att det ibland kan uppfattas som spretigt. Det vi tror är ändå att den övergripande riktningen och målen behöver förankras och återrapporteras från alla delar inom Sveriges arkitekter. Så att vi alla strävar efter samma mål.

Lycka till i ert fortsatta arbete!

Rapporten har sammanställts den 9 oktober 2022. Eventuella ytterligare synpunkter berättar vi om muntligt på stämman den 19-20 november 2022.